

## UŞAK İLİ AĞIZLARININ ORTAK ÖZELLİKLERİ VE AĞIZ BÖLGELERİ

Gürer GÜLSEVİN

XI. yüzyıldan itibaren, Oğuz Türkleri kendi ağız özelliklerini Anadolu'da bir yazı dili hâline getirmeye başlamışlardır. Klâsik Osmanlıca denilen döneme kadar, pek çok Oğuz boyu ağız yazı dili için mücadele etmiş; sonuçta İstanbul ağız, Anadolu Türklerinin edebî yazı dili hâline gelmiştir. Bununla beraber, günümüze kadar, yazı dilimizin yanında muhtelif ağızların özellikleri de devam edegelmiştir. Ne yazık ki, son yıllardaki nüfus hareketleri, büyük şehirlere göç, okullaşmanın yaygınlaşması ve televizyon gibi iletişim araçları sebebiyle, bölge ağızları kaybolmaya yüz tutmuştur.

Dil, tarih ve etnoloji çalışmalarında, ağız özelliklerinin bilinmesi oldukça önemlidir. Yöre ile ilgili yazılı bir tarihî belgemiz bulunmadığı bölgelerde bile, oranın ağız özelliklerine bakarak, etnik hareketleri belirleyebiliriz. Yani, oraya hangi Oğuz boyunun gelip yerleştiğini, bunlara hangi boyların daha sonra katıldığını, dillerindeki ses ve şekil özelliklerinden anlayabiliriz. Bazı bilim adamları, hangi dil özelliğinin hangi Oğuz boyuna ait olduğu konusunda kurallar belirleme yoluna da gitmiştir. Örnek olarak, Türk dilindeki “art damak k” sesi pek çok Oğuz ağızında korunmuştur (bakılır, takarak, gibi). Bu “k” sesini sızıcılaştırarak “x” şeklinde telâffuz etmek (baxılır, taxarak, gibi) ise bir Avşar özelliğidir.<sup>1</sup>

Bu bildiride, 1999-2000 yıllarında Afyon Kocatepe Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi çerçevesinde yürüttüğüm kapsamlı bir çalışmanın, en özlü sonuçlarını sunacağım. Araştırmada, 56 yerleşim yerinden toplam 96 kişiden metinler derlenmiştir. Derlenen metinlerin dil özellikleri (ses

<sup>1</sup> Zeynep Korkmaz, “Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı ile İlişkisi Sorunu”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* 1971, Ankara 1980 (2. baskı), s. 21-32.

bilgisi, şekil bilgisi, cümle bilgisi, sözlük) ayrıntıları ile işlenmiştir. Sonuç olarak, Uşak ilinde üç ayrı ana ağız bölgesi tespit edilmiştir.<sup>2</sup> Burada, önce Uşak ili ağızlarının ortak karakteristik özelliklerini verecek, daha sonra üç ayrı ağız bölgesini belirleyen hususlar maddelenecektir.<sup>3</sup>

## I. UŞAK İLİ AĞIZLARININ ORTAK KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

1. Kalınlık incelik uyumu, ilerleyici benzetme sebebi ile, yazı dilimizden daha ileridir:<sup>4</sup>

Kalınlaşmalar

*mat* ‘Ahmet’ (I-32-32)

*guvvatlı* ‘kuvvetli’ (I-32,83)

*ataş* ‘ateş’ (I-60,8; II-85,2)

*habar* ‘haber’ (I-66,11)

İncelmeler

*beker* ‘bekâr’ (I-64,169)

*mezer* ‘mezar’ (I-44,74)

*hagiget* ‘hakikat’ (I-8,45)

2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu yazı dilinden daha ileridir. Yazı dilinde bu uyuma aykırı olan ekler, Uşak ili ağızlarında da uyumsuzdur (-ıyor gibi). Ancak, özellikle “a” dan sonra bir dudak ünsüzü (b, v, m, f) bulunduran kelimelerde, yazı dilimizde “u” gelebilmesine rağmen (yağmur, kabuk gibi), Uşak ili ağızlarında “ı / i” gelmektedir:

*gabık* ‘kabuk’ (I-32,80)

*kavın* ‘kavun’ (II-91,1)

*tavık* ‘tavuk’ (I-8,40; III-96,19)

*yavıklı* ‘yavuklu’ (I-61,171)

*gavır* ‘kavurmak’ (I-32,9; II-88,11)

*savır* ‘savırmak’ (I-1,19)

*ymır* ‘yağmur’ (I-28,23; II-88,11)

Ancak, “a”dan sonra “ı”nın geldiği şekillerin yanı sıra, az sayıda örnekte, yazı dilimizdeki gibi “a” ünlüsünden sonra “u”nun gelebildiği şekiller de bulunmaktadır. Bunlar, genel karakteristiği bozmayan istisnalar dır:

<sup>2</sup> Gürer Gülsevin, *Uşak İli Ağızları*, AKÜ Araştırma Fonu Projesi, Afyon 2001, s. XV+392.

<sup>3</sup> Örnek kelimeler verilirken, parantez içlerinde, bizim, sözü geçen çalışmamızdaki metinlerin satır numaralarına atıflar yapılmıştır.

<sup>4</sup> Anadolu ağızlarında, ünlü uyumları için “ilerleyici benzetme” BATI GRUBU AĞIZLARI; “gerileyici benzetme” ise DOĞU GRUBU AĞIZLARI için karakteristiktir. (bk. Leylâ KARAHAN, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara 1996, s. 115).



*savur* 'savurmak' (I-23,11)      *tavuk* 'tavuk' (I-3,3)  
*ymur* 'yağmur' (I-57,18)

3. Oğuz grubu ağızlarındaki en karakteristik fonetik eğilimlerden biri, ötümsüz ünsüzlerin ötümlüleşmesidir. Oğuz lehçe ve ağızlarına göre, bu ötümlüleşme dereceleri ve yoğunluğu farklılık gösterebilmektedir. Örnek olarak, Türkiye Türkçesi yazı dilinde sadece ince ünlülü kelimelerin başındaki "k"ler ötümlüleşip "g" olduğu hâlde (*kel* > *gel*-, fakat *kal*- = *kal*-, gibi), günümüz Türkmen Türkçesinde, hem ince hem de kalın ünlülü kelimelerin başındaki "k" sesleri ötümlüleşir (*kel*- > *gel*-; *kal*- > *gal*- gibi). Türkiye Türkçesinin ağızlarında da ötümlüleşme dereceleri farklılıklar göstermektedir. Diğer Batı Anadolu ağızları gibi, Uşak ili ağızlarında da ötümlüleşme çok ileri ve yaygın bir eğilimdir. Kelime başı ötümlüleşmelerinden örnekler:

*g*- < *k*- : En yaygın ötümlüleşmelerdendir. Hatta yazı dilimizde bile "k-" olarak kalmış bazı örnekleri "g-" ile bulabiliriz. Ancak, yazı dilinde "g-" olmuş bulunan ve Uşak ili ağızlarında karakteristik bir şekilde "k-"sini muhafaza eden kelimeler de bulunur. *k*- > *g*- gelişmesi, yabancı kaynaklı kelimelerde bile yayılmıştır.

*ince ünlülü kelimelerde*

|                                    |                                      |
|------------------------------------|--------------------------------------|
| <i>gebē</i> 'gebermek' (I-30,7)    | <i>geç-</i> 'geçmek' (I-10,15)       |
| <i>geçin-</i> 'geçinmek' (I-30,3)  | <i>getir-</i> 'getirmek' (I-2,89)    |
| <i>gez-</i> 'gezmek' (I-12,28)     | <i>gir-</i> 'girmek' (I-53,28)       |
| <i>git-</i> 'gitmek' (I-16,70)     | <i>göhül</i> 'gönül' (I-8,3)         |
| <i>götür-</i> 'götürmek' (I-2,137) | <i>gücen-</i> 'gücenmek' (III-92,27) |
| <i>güçlü</i> 'güçlü' (I-61,92)     |                                      |

Türkiye Türkçesi yazı dilinde bile "k-"li şekilleri ile kullanılanlar, fakat Uşak ili ağızlarında ötümlüleşmiş olanlar şunlardır:

|                              |                                |
|------------------------------|--------------------------------|
| <i>geçi</i> 'keçi' (I-24,6)  | <i>gendi</i> 'kendi' (I-49,34) |
| <i>gişi</i> 'kişi' (I-41,27) | <i>güçük</i> 'küçük' (I-23,18) |

*Kalın ünlülü kelimelerde*

|                                |                                           |
|--------------------------------|-------------------------------------------|
| <i>gabak</i> 'kabak' (I-24,1)  | <i>gabir</i> 'kabir' (I-55,8; III-93,9)   |
| <i>gaç-</i> 'kaçmak' (I-64,86) | <i>gadin</i> 'kadın' (I-43,13; III-92,24) |

|                                       |                                            |
|---------------------------------------|--------------------------------------------|
| <i>gadir</i> 'kadir' (I-42,14)        | <i>gahırlan-</i> 'kahırlanmak' (II-87,250) |
| <i>gak-</i> 'kalkmak' (I-18,21)       | <i>gal-</i> 'kalmak' (I-6,21)              |
| <i>galgi-</i> 'kalgılamak' (I-17,116) | <i>gama</i> 'kama' (III-94,15)             |
| <i>gambir</i> 'kambur' (I-17,121)     | <i>gamış</i> 'kamuş' (I-4,44)              |
| <i>gan</i> 'kan' (I-33,93)            | <i>gandil</i> 'kandil' (I-55,10)           |
| <i>gar</i> 'kar' (I-32,37)            | <i>gaşık</i> 'kaşık' (I-2,153)             |
| <i>gat-</i> 'katmak' (I-44,61)        | <i>gatmar</i> 'katmer' (III-95,5)          |
| <i>gavırma</i> 'kavurma' (III-93,12)  | <i>gış</i> 'kış' (I-3,3)                   |
| <i>goşu</i> 'komşu' (I-7,96)          | <i>guma</i> 'kama' (I-61,206)              |
| <i>gurşun</i> 'kurşun' (I-7,88)       | <i>guzu</i> 'kuzu' (III-93,12)             |

*d*- < *t*- : Bu da oldukça yaygındır. Yabancı asıllı kelimelerde de görüldüğü olur.

*ince ünlülü kelimelerde*

|                                         |                                          |
|-----------------------------------------|------------------------------------------|
| <i>dehiz</i> 'deniz' (I-9,3; III-93,32) | <i>dede</i> 'dede' (I-33,9)              |
| <i>dik-</i> 'dikmek' (I-44,74)          | <i>dip</i> 'dip' (I-5,26)                |
| <i>diş</i> 'diş' (I-9,18)               | <i>dön-</i> 'dönmek' (I-51,20; II-87,79) |
| <i>dört</i> 'dört' (I-2,64; II-87,33)   | <i>döşsek</i> 'döşek' (I-9,18)           |
| <i>döüş-</i> 'döğüşmek' (I-2,137)       | <i>dühür</i> 'dünür' (I-18,24)           |
| <i>dürüm</i> 'dürüm' (I-47,25)          | <i>düş-</i> 'düşmek' (I-48,15)           |
| <i>düün</i> 'dügün' (I-2,62)            | <i>düwen</i> 'düven' (I-9,12)            |

Türkiye Türkçesi yazı dilinde bile "t-"li şekilleri ile kullanılanlar, fakat Uşak ili ağızlarında ötümlüleşmiş olanlar şunlardır:

|                                |                                  |
|--------------------------------|----------------------------------|
| <i>dēze</i> 'teyze' (I-7,78)   | <i>defek</i> 'ufak' (I-19,23)    |
| <i>dene</i> 'tane' (I-32,42)   | <i>dep-</i> 'tepmek' (I-61,62)   |
| <i>depe</i> 'tepe' (I-45,4)    | <i>depme</i> 'tepeme' (I-10,13)  |
| <i>desdi</i> 'testi' (I-61,61) | <i>düene-</i> 'tünemek' (I-2,67) |

*kalın ünlülü kelimelerde*

|                                     |                                       |
|-------------------------------------|---------------------------------------|
| <i>dait-</i> 'dağıtmak' (I-17,67)   | <i>dal</i> 'dal' (I-32,76; III-92,17) |
| <i>darıl-</i> 'darılmak' (I-23,23)  | <i>dayan-</i> 'dayanmak' (I-41,200)   |
| <i>dayı</i> 'dayı' (I-2,68)         | <i>dış</i> 'dış' (I-9,61)             |
| <i>dokan-</i> 'dokunmak' (I-61,72)  | <i>doksan</i> 'doksan' (I-62,20)      |
| <i>doldur-</i> 'doldurmak' (I-7,53) | <i>dombey</i> 'dombey' (I-61,221)     |
| <i>domuz</i> 'domuz' (II-87,14)     | <i>don-</i> 'donmak' (I-33,19)        |
| <i>duman</i> 'duman' (I-18,46)      | <i>dur-</i> 'durmak' (I-2,130)        |



Türkiye Türkçesi yazı dilinde ötümsüz hâli ile kullanılmasına rağmen Uşak ili ağızlarında ötümlüleşmiş olanlar ise şunlardır:

|                                       |                              |
|---------------------------------------|------------------------------|
| dabanca 'tabanca' (I-18,42; III-96,4) | dak- 'takmak' (I-15,6)       |
| dēne 'tane' (I-13,7)                  | daraklı 'taraklı' (III-96,4) |
| daş 'taş' (III-94,5)                  | daşı- 'taşımak' (I-74,4)     |
| daşın- 'taşınmak' (I-2,114)           | daşır- 'taşırmaq' (I-17,79)  |
| daşla- 'taşla' (I-5,25)               | daşşak 'taşak' (I-58,45)     |
| datlı 'tatlı' (I-23,4; III-93,15)     | davşan 'tavşan' (I-17,101)   |
| dırmık 'tırmık' (II-87,350)           | dırnak 'tırnak' (I-28,21)    |
| duluk 'tuluk' (I-41,203)              | dut- 'tutmak' (I-12,5)       |
| dutul- 'tutulmak' (I-28,21)           | dutuş- 'tutuşmak' (I-54,25)  |
| daş 'taş' (I-8,1)                     | duz 'tuz' (I-9,45; II-88,2)  |

4. Yanlarındaki ünlülerin açıklığı etkisi ile, "ğ, h, v, y, r, l" sesleri kaybolurlar (hem "erime", hem "yutulma", hem de "büzülme" sonucu). Bu da çok yaygın bir değişimdir. Bunun sonunda, geride kalan ünlülerde genellikle uzama görülür. Bazan ikiz-ünlüler de oluşabilir. "r" sesinin kaybolup ünlüyü uzatması I. ve III. bölgelerde karakteristiktir. II. bölgede ise az görülür.

"ğ"

|                                             |                                    |
|---------------------------------------------|------------------------------------|
| āleyiş 'ağlayış' (I-33,69)                  | sādeş 'sağdıç' (I-17,93)           |
| ālence 'eğlence' (I-47,9)                   | sīdır- 'sığdırmak' (I-61,70)       |
| çīne- 'çiğnemek' (II-87,23)                 | ōlannā 'oğlanlar' (III-95,2)       |
| ōretmen 'öğretmen' (I-2,119)                | ūraş- 'uğraşmak' (I-24,5)          |
| dēmeni 'değirmeni' (I-23,18)                | deişik 'değişik' (II-80,11)        |
| sur 'sığır' (I-64,85; II-84,6)              | çekdīmiz 'çektığımız' (I-16,55)    |
| yiid 'yiğit' (I-2,14)                       | boazına 'boğazına' (I-2,43)        |
| dourmuş 'doğurmuş' (I-61,3)                 | yuur- 'yoğurmak' (I-66,2; II-88,9) |
| dōüş- 'döğüşmek' (I-16,34)                  | goltūna 'koltuğuna' (I-33,89)      |
| dūün 'dügün' (I-22,30; II-87,44; III-93,11) |                                    |

"h"

|                                     |                                    |
|-------------------------------------|------------------------------------|
| mākeme 'mahkeme' (I-20,20)          | pēlivannık 'pehlivanlık' (I-40,67) |
| ītiyar 'ihtiyar' (I-61,68)          | sōbet 'sohbet' (I-33,21)           |
| sābını 'sahibini' (I-7,115)         | zeirlēcek 'zehirleyecek' (I-61,22) |
| nāyatında 'nihayetinde' (II-87,277) | nout 'nohut' (I-62-13)             |

"v"

|                                     |                                |
|-------------------------------------|--------------------------------|
| ēmizden 'evimizden' (I-8,44)        | sēmezler 'sevmezler' (I-21,67) |
| sauruyōduh 'savuruyordun' (I-21,42) |                                |

"y"

|                                       |                              |
|---------------------------------------|------------------------------|
| bēgir 'beygir' (I-71,38)              | dēze 'deyze' (I-1,27)        |
| bōle 'böyle' (III-92,3)               | kōde 'köyde' (I-38,42)       |
| gilmā geldi 'kılmaya geldi' (I-33,82) | īsihiz 'iyisiniz' (I-61,279) |
| gonaklō 'konaklıyor' (I-28,4)         | okūcek 'okuyacak' (I-2,118)  |

"r"

|                              |                                        |
|------------------------------|----------------------------------------|
| ālālādı 'ağarlardı' (I-2,86) | bazā 'pazar' (I-51,20)                 |
| gānını 'karnını' (I-62,19)   | tāla 'tarla' (I-38,23)                 |
| nēde 'nerede' (I-43,11)      | yēlede 'yerlerde' (I-2,103; III-93,13) |
| tōba 'torba' (I-70,35)       | gōmedim 'görmedim' (I-51,21)           |
| şūdān 'şuradan' (I-38,24)    | arkālāndan 'arkalarından' (I-15-37)    |
| gālā 'karılar' (I-23,32)     | gāsıymışmış 'karısıymış' (I-27,19)     |
| onnāh 'onların' (I-16,27)    | erkeklēh 'erkeklerin' (I-6,26)         |
| ellēne 'ellerine' (III-95,9) |                                        |

"l"

|                            |                            |
|----------------------------|----------------------------|
| gēmiş 'gelmiş' (I-15,46)   | gēsehe 'gelsene' (I-38,20) |
| ōmasın 'olmasın' (I-32,89) | ōsün 'ölsün' (I-32,38)     |

5. Ekleşme anında ünsüz benzetmeleri yaygındır. Özellikle bir geniz ünsüzü (n, ŋ, m) ile biten kelimeler "l" ile başlayan ek aldıklarında, ilerleyici benzetme görülür:

İlerleyici Benzetme

nn < nl

|                                 |                                   |
|---------------------------------|-----------------------------------|
| çalışannā 'çalışanlar' (I-2,92) | gurşunnu 'kurşunlu' (I-8,1)       |
| insannık 'insanlık' (I-2,124)   | ünnemedilē 'ünlemediler' (I-20,4) |

hn < hl

ehnemişlē 'enlemişler, işaretlemişler' (III-92,10)

mn < ml

|                             |                           |
|-----------------------------|---------------------------|
| kimnēh 'kimlerin' (I-17,45) | devamnı 'devamlı' (I-4,8) |
|-----------------------------|---------------------------|



## Gerileyici Benzetme

II < rI Geniş zaman üçüncü çokluk kişi çekiminde bir araya gelen "rI" sesleri "II" olur. II. bölge için karakteristiktir. Yalnızca birkaç örnekte, I. ve III. bölgede de tespit edilmiştir.

### (II. Bölgede)

*çıxarıllardı 'çıkarırlardı' (II-85,2) söyleller 'söylerler' (II-85,10)*  
*yapallardı 'yaparlardı' (II-85,1)*

### (I. Bölgede)

*gidiyolla 'gidiyorlar' (I-18,65) sôlellermiş 'söylerlermiş' (I-17,94)*

### (III. Bölgede)

*dolaşılladı 'dolaşırlardı' (III-95,9) (fakat, dolaşırladı III-95,10)*

6. Fiil çekimlerinde, birinci teklik kişi için "n" ekinin kullanılması yaygın ve karakteristiktir (yap-cen, gel-iyon, al-ırın, dut-en).

- *muşmula bensemiş, ben muşmulasa-mışın*  
*muşmula muşmulasmış, ben bense-mişin (I-4,28/29)*
- *müfdünün evinde şimdi ben dur-uyon (I-44,7)*
- *bizim evin öhünden endiklerini bil-iyon ben (I-51,18)*
- *ben bunu göt-cen, eve bālē-cen (I-15,16)*
- *om beş gün çocukları şu mescide topla-rın (I-33,2)*
- *isde-rin sizi sevindirmek (I-53,1)*

7. Görülen geçmiş zaman üçüncü teklik kişi çekiminde, ekin sonunda "n" türemesi görülür:

*denirdin 'denirdi' (I-17,9)      günüdün 'gün idi' (I-38,32)*  
*neydin 'ne idi' (I-60,15)      toplanırdın 'toplardı' (III-93,6)*

8. İçinde bir geniz ünsüzü bile varsa korunmuş bulunan kelime başı "b-" ünsüzü (ben, behiz, bih), bir fiilde düzenli olarak "m-"ye dönüşmüştür: min- 'binmek' (II. Bölgede ise, karakteristik şekil "bin-"dir.)

*min- 'binmek' (I-34,21)      mindir- 'bindirmek' (I-75,6)*

Bir kez II. bölgede de "m-"li şekil görülmüştür:

*mindir- (II-87,346)      /bin- 'binmek' (II-89,20)*

9. Bugün yazı dilimizde bile ötümlüleşerek "g-"li şekle giren "giy-mek" fiili, Uşak ili ağızlarında yaygın olarak "key-/kiy-" şeklinde telâffuz edilmektedir.<sup>5</sup>

*key- 'giymek' (I-15,10; I-17,73; I-25,6; I-33,63; III-95,8)*

10. Eski Türkçedeki "η" sesi, hem kök ve tabanlarda hem de eklerde korunmuştur

*biη 'bin, 1000' (I-2,132)      ot+uη 'otun' (III-95,6)*  
*deηiz 'deniz' (I-9i13)      sen+in 'senin' (I-17,41)*  
*götücēηiz 'götüreceksiniz' (I-38,37) yi-diη 'yedin' (II-82,161)*

Hatta, çok yaygın olarak telâffuz edilen aslı "η"lere örnekseme yolu ile, "n"li bazı eklerde de "n > η" değişimi gözlenmektedir:

*nerelisiη 'nerelisin' (I-22,13)*

## II. UŞAK İLİ AĞIZ BÖLGELERİ

Yukarıdaki genel özelliklerin dışında, özellikle "şimdiki zaman" çekiminin karakterize ettiği üç ana ağız bölgesi tespit edilmiştir.

I. BÖLGE      " - ( I ) y o      A ğ z ı "

II. BÖLGE      " - ( I ) y I      A ğ z ı "

III. BÖLGE      " - ( I ) y A      A ğ z ı "

Bunlardan ilki, Uşak ilinin gerçek ağızıdır. Bütün komşu yerleşim yerlerinin halkı, Uşaklıların konuşmasını bu şekilde bilirler. Leylâ Karahan, eserinde Uşak ağızını "BATI GRUBU AĞIZLARI'nın I. Alt Grubu" olarak değerlendirmiştir. Bizim I. BÖLGE olarak verdiğimiz ve "-(I)y o" şimdiki zaman çekimi" ile temsil edilen ağız, Leylâ Karahan'ın Uşak için verdiği gruba tam olarak uymaktadır.

Uşak'ta II. BÖLGE olarak ayırdığımız özellikler ise, Leylâ Karahan'ın eserindeki "BATI GRUBU AĞIZLARI'nın I. Alt Grubu" ile uyuşmamaktadır. "Şimdiki zaman" çekiminde -(I)yI şekli ile temsil edilen II. BÖLGE'mizin özellikleri, Leylâ Karahan tarafından "BATI GRUBU

<sup>5</sup> Tuncer Gülensoy, yazı dilimizde ötümlüleştiği hâlde Kütahya yöresi ağızlarında ötümsüzlüğünü koruyan şu örnekleri veriyor: kece, key-, kün, küreş-, kölge. (bk. Tuncer Gülensoy, *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara 1988, s. 53.



AĞIZLARI'nın VII. alt grubundan Gaziantep ve VI. alt grubundan Malatya, Sivas ve Tokat'ın bazı bölgeleri ile birebir uyuşmaktadır. Uşak'ta bu özellikleri gösteren bölge, Eşme ilçesinin bazı köylerdir (Cemal Çörüş, Bozlar, Fakılı, Kayalı, Örencik).

Çalışmada III. BÖLGE olarak ayırdığımız ağız bölgesi ise oldukça dardır. Tespitlerimize göre, Karahallı ilçesinin Denizli sınırındaki iki köyünde (Buğdaylı, Beki Köy) bu özellikler görülebilmektedir. "Şimdiki zaman" çekiminde -(I)yA şekli ile temsil edilen bu özellikler ise, Leylâ Karahan tarafından "BATI GRUBU AĞIZLARI'nın II, III ve V. alt gruplarında" değerlendirilmiştir.

Tespit ettiğimiz üç ağız bölgesinin özellikleri, Leylâ Karahan tarafından belirlenen alt gruplardaki özellikler ile karşılaştırıldığında, hemen hemen birebir paralellikler görülmektedir. Bu da, yörenin etnik yerleşimi ile ilgili olsa gerektir.

Sonuç olarak, Uşak ili ağzılarının üç ana ağız bölgesinin dil özelliklerini şöyle bir tabloda gösterebiliriz. (BATI AĞIZLARI'nın genelinde bulunan ortak özellikler tabloda gösterilmemiştir. Gösterilen özelliklerin istisnaları da her bölgede bulunabilir. Burada, karakteristik yönleri ile değerlendirilmiştir.):

|                                                 | I. BÖLGE                                    | II. BÖLGE                                                                   | III. BÖLGE                                   |
|-------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
| Şimdiki Zaman                                   | -(I) yo<br>gel-iyö<br>gel-iyöla             | -(I) yl<br>gel-iyi<br>gel-iyler                                             | -(I) yA<br>gel-iyö<br>gel-iyöle              |
| "k"<br>(art damak) sesi                         | "k"<br>(korunur)<br>bakıyöla<br>okudu       | "x"<br>(sızıcılaşır)<br>baxıylar<br>oxudu                                   | "k"<br>(korunur)<br>bakıyala<br>okudu        |
| "r"<br>sesinin durumu                           | "ø"<br>(kaybolur)<br>vā<br>yapāla<br>gidili | "r"<br>(korunur)<br>var<br>yaparlar<br>gidilir                              | "ø"<br>(kaybolur)<br>vā<br>yapāla<br>gidili  |
| Fiil çekiminde<br>birinci çokluk<br>("z" / "k") | "z"li<br>ederiz<br>yaparız                  | "k"li<br>ederik<br>yaparık                                                  | "z"li<br>ederiz<br>yaparız                   |
| bin- / min-<br>tercihi                          | min-                                        | bin-                                                                        | min-                                         |
| KONUŞULAN<br>YERLER                             | GENEL                                       | Eşme'de bazı köyler<br>(Cemal Çörüş,<br>Bozlar, Fakılı,<br>Kayalı, Örencik) | Karahallı'da iki köy<br>(Buğdaylı, Beki Köy) |